

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Regvlaribvs, Et Transevtibus Ad Religionem. Titvlvs XXXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Idem in eodem. a

CVM non sit in homine, quid b semen ferenti respondet, quoniam iuxta verbum Apostoli: Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: ipsum quidem de e mortificato semine plurimum fructum affert, nimis avarè quidam in decimis defraudare nituntur, census & tributa, quæ interdum indecimata prætereunt, de frugibus primitus deducentes. Cum autem in signum universalis domini, quasi quodam titulo speciali, sibi dominus decimas reservaverit: nos & ecclesiarum dispendiis & animarum periculis obviare volentes, statuímus, ut in prærogativam domini generalis exactíonem tributorum & censuum præcedat solutio decimarum, vel saltem hi, ad quos census, vel tributa indecimata pervenerint (quoniam res cum onere suo transit) ea per cent. eccl. decimare cogantur ecclesiis, quibus de jure debentur.

CAP. XXXIV.

Cisterciens. templarii & hospitalarii de fructibus possessionum, quas acquisierunt post concilium generale, de quo hic, decimas solvere tenentur, si de illis possessionibus prius solvebantur decima.

Idem in eodem. d

NUPER Abbates & Cisterciens. ordinis in generali concilio congregati, ad commonitionem nostram providè statuerunt, ne de cætero fratres ipsius ordinis emant possessiones, de quibus decimæ debeantur ecclesiis, nisi fortè pro monasteriis noviter fundandis. Et si tales possessiones eis fuerint pia fidelium devotione collatæ aut emptæ, pro monasteriis de novo fraudandis, committantur aliis excolenda, à quibus ecclesiis decimæ persolvantur. Ne occasione privilegiorum suorum ecclesiæ alterius prægraventur: decernimus, ut de alienis terris, & amodò acquirendis, etiam si eas propriis manibus, aut sumptibus excolunt, decimas persolvant ecclesiis, quibus ratione prædiorum antea solvebantur, nisi cum ipsis ecclesiis aliter duxerint componendum. Et hoc ipsum ad alios regulares, qui gaudent similibus privilegiis, extendi volumus & mandamus: ut ecclesiarum prælati promptiores, & efficaciores existant ad exhibendum eis, de suis malefactoribus justitiæ complementum, eorumque privilegia diligentius & perfectius studeant observare.

CAP. XXXV.

Breve est, & idè non summat.

Gregorius IX.

Interdicimus universis personis ecclesiasticis, ut decimas detentas à laicis ad alienas ecclesias pertinentes in pignus recipere ab eisdem laicis non præsumant.

DE REGULARIIBVS, & ET TRANSEVN-
TIBVS AD RELIGIONEM.

TITVLVS XXXI.

CAP. I.

Non potest quis ad religionem admitti nisi volens, & in ætate idoneus.

Ex concilio Maguntino.

Nillus tondeatur h, nisi in legitima ætate & spontanea voluntate.

a C. 54. & c. 6. eod. tit. in 4. comp. b quod 1. Cor. 3. c Hæc periodum ex antiquis restitimus, ut est impressa, nam in vulgatis perperam legebatur. isam. 12. d Ca. 35. e Ca. 7. eod. tit. in 4. comp. f Pro voce, concilio, quod est in antiquis omnib. Cod. in antiqua comp. ponitur capitulo, quod non est inceptum, nam generales monachorum conventus capitula vulgo dicuntur. g de materia huius tit. vid. conc. Trid. Sess. 23. tit. de regul. h vid. B. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 3. & con. Trid. infra citatum.

CAP. II.

Impubes monasterium ingressus, post annum à parentibus revocari non potest. h. d. primo. Pubes per vim ingressus, post annum exire, vel à parentibus revocari non potest. h. d. secundi. Abbas.

Ex eodem.

SI quis a ante annos legitimos tonsuratus est sine consensu parentum suorum, si parentes ipsius intra annum non reclamaverint ad principem, aut proprium Episcopum, vel ad missum dominicum, in clericatu permaneat. Si verò post legitimos annos, per vim b clericus factus est, & nec ipse nec parentes eius intra annum, ad memoratas personas reclamaverint, in clericatu permaneat, sicut is, de quo superius dictum est.

CAP. III.

Clericus secularis utens habitu & nomine monachali, cogitur ut fiat monachus, vel ab eo destitatur.

Ex concilio Toletano.

VT clerici, qui se fingunt habitu & nomine monachos, & non sunt, corrigantur: ut c veri monachi sint, vel d veri clerici.

CAP. IV.

Nequitia, qua spontè se ingreditur adhibus professorum, per hoc censetur professus, h. d. & est casus multum notabilis.

Ex concilio (Arelaten.) e

Vidua si spontè velum conversationis, quamvis non factum sibi, imposuerit, & in ecclesia inter velatas obligationem Deo obtulerit, velit nolit sanctimonie habitum ulterius debet habere. Licet sacramentò firmare velit eo tenore velamen sibi imposuisse, ut deponere possit.

CAP. V.

Monachus temerè ad alium monasterium transit, vel peculium habere non potest.

Gregorius Anthemio Subdiacono.

Ioannes frater: & infra. Præsenti iussione tibi mandamus, ut ne quem monachum de monasterio in monasterium temerè migrare liceat, nec eorum aliquem percellere quicquam habere. Sed si hoc præsumpserit, monasterio, in quo ab initio conversatus est, sub Abbatis sui regula competenti coercitione reddatur.

CAP. VI.

Ubi est dura congregatio vel religio, requiritur in presertim pna pubertas, saltem tempus 12. annorum. b. d. habito respectu ad mentem litera. Et est textus singularis.

Ex regillro Gregorii. f

Quia in infulis dura est congregatio monachorum, pueros in eorum monasteriis, ante 18. annum solvendi prohibemus.

CAP. VII.

Si Cisterciensis sine licentia sui Abbatis, ad aliud monasterium transit, ad proprium monasterium regredi cogitur.

Alexander III. Archiepiscopus, & alii ecclesiarum prælati, per Galliam g constituti.

Non est vobis dubium: [1 & infra.] Univeritati vestra mandamus, quatenus monachos, vel conversos Cisterciens. ordinis, post professionem sine licentia Abbatum suorum, per episcopatus vestros recipi, nullatenus permittatis. Et si qui ex eis, sine licentia Abbatum suorum, de monasterio exire præsumpserint, & communiti celeriter non redierint, eos regredi compellatis.

a Bar. l. 8. Dec. c. 3. lvo p. 7. c. 26. b vide conc. Trid. Sess. 23. tit. de regul. c. 19. c aut. d aut. e al. Aurelian sed habetur in conc. Tribur. c. 25. refer Bar. l. 8. c. 36. lvo p. 7. c. 31. & c. 6. eod. tit. in 1. comp. quib. locu aliu concilio tribuitur, sed fortassis non rectè. f l. 1. epist. ad Anthemium, ut referet Grat. 20. q. 1. 6. quia autem. & c. 1. eod. tit. in 1. comp. g in Gallia. [1 Au

[1 Aut incertum quomodo fratres religiosi Cisterciens. ordinis ea religione permanent, & virtute, quod ex institutione primis prædictorum nostrorum hi qui in eorum monasteriis professionem faciunt, sine Abbatis sui licentia probentur de claustris discedere, & discedentes in alio monasterio recipi. Inde est quod nos tandem consuetudinem, non solum amicam religioni, sed etiam consonam rationi sibi conservare volentes.]

CAP. VIII.

Professio facta ante xv. annum non obligat: post xv. vero si sit per susceptionem habitus professorum, etiam non obligat, nisi deinde perseverantia tridui.

Idem Magistro E. Crovaten, canonico a.

Ad nostram novitatem b. audientiam pervenisse, quod a eremitæ de monte Folio quosdam pueros seduxerunt, in tantum quod quidam suasionibus eorum ad sentiam habentes, statim religionis habitum in ipsorum monasteriis susceperunt: quorum unus T. nomine statim poenitit, quod habitum induisset: [1 & infra.] Quocirca mandamus, quatenus si constituerit, quod præfatus T. ante consummationem xv. anni susceptum habitum deposuerit, aut si post xv. annum habitum ipsum sine probatione susceperit, & intra triduum deposuerit, eum ab imperitione prædictorum eremitarum denunciis absolutum: & eam, quam postquam exivit, juravit accipere in uxorem, liberè posse traducere, si alia e causa rationabilis non obstat d.

[1 Et quod fecerat suis parentibus intimavit, qui ad locum ipsam montem persequuta accedentes, eum inde traxerunt, & cum non esset ibi nisi per unam noctem tantummodo sicut accepimus, præfatus eremitæ & quidam alii non permittunt eum quandam puellam ducere in uxorem, quam ipse juravit in uxorem ducere, & sicut dictum disposuimus.]

CAP. IX.

Qui recipit habitum professorum, ubi distincti sunt habitus, compellitur ubi vel alibi esse religiosus: sed si recipit habitum novitiorum, potest ad seculum redire.

Idem Ebersi Episcopo.

Uper eo e quod quassum fuit de clericis, qui religionis habitum susceperunt, & ante professionem ad priorem statum sunt reversi: Respondemus, quod si auferentem religionis, ad quam migrasse noscuntur, servare noluerint, ad minorem religionem sunt cogendi transire: nec amplius in ecclesiis secularibus debent admitti: nec contra votum, quod Domino fecerunt, venire prohibentur. Verum si ante susceptum hujusmodi habitum in probatione positi recedere voluerint, secundum regulam beati Benedicti, non videntur prohiberi ad priorem statum redire, quæ videtur præcipere, ut in eadem veste, in qua veniunt, revertantur.

CAP. X.

Canonicus regularis potest effici Monachus, si religio, ad quam transiit, est strictior sua: aliter secus.

Idem Ambianens. Episcopo.

Ande de canonico f. qui in ecclesia Aromaten. professionem fecerat, & fugerat ab eadem, in Monachum, à quodam Abbate recepto: Id tuæ fraternitati significamus, quod si locus ubi nunc permanet, majoris religionis, quam ecclesia Aromaten. g. existat, ipsum in eodem loco eum pura conscientia remanere permittas, alioquin eum ad priorem ecclesiam redire compellas.

a Crovaten. al. desideratum inscriptio in Codic. Barbat. & aliu. b Post conc. Lat. p. 21. c. 1. & C. 2. eod. tit. in 1. comp. c aliqua. d oblat. e Ca. 9. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lateran. sub Alex. III. p. 21. c. 2. f Ca. 10. eod. tit. in 1. comp. & post concil. Lat. p. 20. c. 29. g existit.

CAP. XI.

Minor xv. annis, proficendo non obligatur religioni, nisi factus major ratum habuerit.

Idem Beluacen. Episcopo.

Significatum a nobis: [1 & infra.] Mandamus, quatenus si inveneris, quod G. non fuisset à parentibus oblatus, & intra xv. annum facti voti poenitens, à religione recefferit, ab illo voto professionis, quod fecit, denunciis absolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus, seu xv. annum compleverit, cum religionem intravit, seu post decimum quartum annum professionem à se prius factam, ratam habuerit: eum ad eandem vel ad aliam religionem transire compellas.

[1 Et pro certo monstratum, quod G. nondum incipiens esse xv. annorum, timore magistri qui eum literis erudiebat, habitum religionis apud ecclesiam de Rossen. suscepit, & inde sicut puer infra annum recessit, & per seculum vanitatem jam sex annis, & eo amplius vagabundus discurrit. Vnde quoniam hujus rei veritas nobis non constat, s. t. per Apof. sed. pra.]

CAP. XII.

Si filia minor xv. annis à parentibus monasterio tradita, major facta sponte veletur, ad seculum redire non potest.

Clemens III.

Cum b. virum: [1 & infra.] Vtrum ea quæ intra discretionis annos à parentibus monasterio tradita, habitum religionis induens, benedictionem accepit, & exiens postmodum se cuidam militi copulavit, ad monasterium redire cogatur: Consultationi tuæ taliter respondem. quod cum juxta concilii Toletani c. censuram, Monachum aut paterna devotio, aut propria professio faciat: quicquid horum fuerit allegatum d. tenebit, revertendi ad seculum aditu penitus interdicto. Non enim videtur illa monastica professionis à se posse jugum excutere, cum eam non constet evidenter contraxisse, cum benedictionem accepit, quam non nisi in ætate discretionis recipiunt quæ velantur, præsertim si rati habitatione secuta e (est enim quandoque contraxisse constiterit) quod ante gestum fuerat, roboratur. Nec obloquitur quod de præd. nost. Leonis Papæ constitutione per contrarium sensum sumitur f. ut puella, quæ coactæ parentum imperio virginitalis habitum susceperunt g. ipsum possint sine prævaricatione deserere: cum de ea rectè h. possint intelligi, quæ in ætate nubili noscitur constituta: tunc enim quia liberum habet arbitrium, in electione propositi sequi parentum non cogitur voluntatem.

[1 Te prudentem noverimus & discretum, & si in aliquibus dubitas, constium a nobis sollicitudine pastoralis requiræ, & tibi de jure canonico quod possumus respondemus, & prudentiam tuam digni in Domino laudibus commendamus. Curas siquidem tuas nobis insinuatione proponere.]

CAP. XIII.

Vales professio facta sine susceptione habitus religionis.

Idem.

Prorectum i nobis ex parte tua petitorium continebat, quod I. Canonicus Archerontinus infirmitate gravatus, votum, ut fieret Monachus, se adserit emisisse: unde meruens ne voto decederet non completo, junctis manibus tibi se reddidit in Monachum, & in fratrem: [1 & infra.] Inquisitioni tuæ taliter respon. quod cum

a Cap. 11. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Later. par. 50. c. 10. b Ca. 3. eod. tit. in 2. compil. c id est, Conc. Toletan. IV. ca. 48. d Allegatum, legitur in conc. & in omnibus manuscriptis. quam lectionem hic etiam agnovit Hostiensis in Cod. Barbat. periculosus punctu ita distinguitur, quæquid horum fuerit allegatum, tenebit: quod exponit Hostiensis. e sequente. f assumitur. g receperunt. h Dilectio recte, deest in vetustioribus. i Cap. 4. eodem titul. in 2. compilat.

Monachum non faciat habitus, sed professio regularis: ex quo à convertendo votum emittitur. & recipitur, ab Abbate talis ut fiat Monachus, ut reddat Domino, quæ promissit, erit utiq; compellendus.

[1 Alii quoque in tua absentia in sacerdotum manibus Monachos se fieri devoverunt, jam facti, ad vomitum redierunt, & cum familiariter monasterii tui antea extitissent, pro eo quod non sunt ad familiaritatem antiquam admitti, adversarii facti sunt, pro amici. Mirum ergo eorum talium saltum disimulare valeat ne fiant deterriores, an sint ad promissa solvenda compellendi, per nos postulas edoceri. Nos igitur.]

CAP. XIV.

Si pater se cum bonis suis & filio impubere obtulit monasterio filius factus major, exire potest religionem, & legitimam à monasterio petere.

Celestinus III.

Cum a finis: & infra. Sanè nostris auribus est relatum, quòd cum B. miles, se cum filio suo discretionis annos nullatenus attingente, ad quoddam monasterium cum bonis suis etiam contulisset, dictum filium suum fecit habitum suscipere monachalem: [1 & 7.] Discretionis tux taliter respon. quòd si dictus puer ad annos discretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc induci nequiverit, non est à ulatenus compellendus: quia tunc liberum sibi erit eum dimittere, & bona paterna, quæ ipsi ex successione proveniunt, postulare.

[1 Cumq; ipsi puero disciplina monasterii propter asperitatem regulae displiceret, & infra spacium X. hebdomadarum à monasterio & habitu taliter suscepro respiciens, bona patri ab Abbate illa cepit cum instantia postulare, & cum super hoc ad dioces. Episcopum quæstio lata fuisset, & contra eo aliquandiu disputatum: quia plerique dissentire de rigore canonum videbantur, si consanguineis pueri prædicti possent testibus comprobare, illum quando suis oblatu infra annos discretionis existeret, ipsum tali voto nullatenus obligari: dictus Abbas ad Maguntina sedis audientiam appellavit, & quidam ex consanguineis ejusdem pueri ad Romanam ecclesiam appellationem, sicut ex literis Augen. Episcopi comperimus, transulerunt. Ideoq;.]

CAP. XV.

Furius proficendo non obligatur, nisi factus sana mentis ratum habuerit.

Innocentius III. Episcopo & capit. Tar-giln. c

Sicut d tenor literarum: [1 & 7.] Consultationi vestre taliter respond. quòd licet ista duo inter se repugnantia videantur, ut quisquam scilicet sit extra se positus, & de presentis vita desperet: si tamen eo tempore quo P. sacerdos lator presentium positus extra mentem e adseritur, indutus fuit habitu monachali, cum alienatus non sentiat, ac per hoc non valeat consentire, eum denunciatis ab oblatione monastici ordinis absolutum: nisi postquam mentis suæ factus est compos, spontanea voluntate professionem fecerit monachalem.

[1 Vestrarum nobis aperuit, cum P. lator presentium in sacerdotali esset officio constitutus, & tanta rerum temporalium indigentia laboraret, quòd nec sibi, nec suis progenitoribus, seu fratribus in necessitatibus propriis possent aliquatenus providere: proprii corporis laboribus & maris periculis multum se non dubitavit exponere, ut de suo labore & acquisitione honesta suam & suorum possent indigentiam relevare. Contigit autem post hoc quòd ipse longe à civitate consistens, tam gravi capiti agitudine laborare, quòd extra se positus desperaret de vita presentis, & dum in tali esset articulo con-

a Cap. 5. eod. tit. in 5. compil. b al. ita: non est ad hoc ulatenus, &c. c Gargiln. al. Targen. al. Argem. d C. 1. eod. tit. in 2. compil. ubi est integra clausula. vid. Barb. consil. 60. e aliis, ita: positus extra mentem, ut asseritur.

stitutus, à quodam simplici Monacho indutus fuerit habitu monachali, & ad monasterium deportatus. Deinde pauci dies elapsi cum jam in principio esset sua convalescentia, de posuit habitum, & de licentia ejusdem loci Abbatis; monasterium dereliquit, & cupiens progenitorum suorum indigentiam providere, à nobis suppliciter postulavit, ut post se prius in sacerdotali officio ministrare, & robisum pariter convertere. Quid autem super his vobis fuerit faciendum, sacro Apostolica sedis oraculo, humiliter edoceri petivim. Nos igitur.]

CAP. XVI.

Professione fieri, nec recipi debet intra tempus probationis, sed facta & recepta tenet. hoc dicit, & est casus notabilis, & quæstio allegatur.

Idem Pisano Archiepiscopo.

AD Apostolicam sedem a: [1 & infra.] Quam Monachum faciente unius anni probationem, regularis institutio interdicit: [2 & infra.] Quæstionibus tuis taliter respondemus, quòd licet tempus probationis à sanctis Patribus sit indultum non solum in favorem conversi, sed etiam monasterii, ut & ille aperitatis situs, & istud mores illius valeat experiri: quod utruq; diligenter est observandum, præsertim cum ab utroque de reliquo facta b certa notitia non haberet) si tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum, is, qui converti desiderat, habitum recipit, & professionem emittit, Abbate per se vel per alium professionem recipiente monasticam, & monachalem habitum concedente, uterque renunciare videtur ei, quod pro se noscitur introductum: ideoque obligatur e per professionem emissam pariter & acceptam ad observantiam regularem, & verè Monachus est censendus: quia multa hæc prohibentur, quæ si facta fuerint d, obviunt firmitatem. Prohibendum est autem e Abbatibus ne passim ante tempus probationis quolibet ad professionem recipiant: & si contra formam præscriptam quolibet indiscretè receperint, animadversione sunt debita corrigendi: cum in subsidium fragilitatis humanæ spacium probationis sit regulariter institutum.

[1 Que disponente Domino cunctorum fidelium mater est & magistra, super diversis articulis quæstione dubia referuntur, ut quod ab ea fuerit super eorum solutione responsum, indubitanter ab omnibus teneatur. Ex parte siquidem tua tales inper suscepimus quæstiones, quòd.]

[2 Monachi & moniales in tua diocesi constituti, tam clerici quam laicos utriusque sexus, sanos pariter & infirmos, religionem habitum volentes assumere, nunc etiam aliquo proficiente, interdum absque omni professione recipiunt, quandoque professionem suam facientes. Unde multa mala cognoscuntur sæpius provenire, cum infirmi ad monasterium jam translati, & emissa professione postquam de infirmitatibus convalescerint, habitum religionis abiciant, & ad propria revertantur. Contingit etiam tales in propriis domibus remanere, cum Monachi per eos domum suam, velant sua monasteria pragrari: sana facti etiam sic sine probatione recepti retrò assistentes, matrimonia contrahunt relicto habitu regulari: de quibus si habitum religionis assument, ante unius anni probationem vel temporis competentis, utrum facta professione à talibus vel omnia Monachi debeant reputari, & si conjugatus converti desiderant recipiendus sit in Monachum, nisi uxor perpetuam continentiam re-promittat, certificari à sed. Apost. postulasti. Nos igitur.]

a Ca. 2. eod. tit. in 3. compilation. ubi est integra clausula. vid. concilium Tridentinum Sess. 28. tit. de regul. ca. 17. ex quo cessant dubia text. & gloss. b Dicitur, facta, deest in omnibus antiquis exemplaribus. c Concil. Tridentin. Sess. 27. tit. de regul. ca. 15. oppositum definit. d Dicitur, roboris, deest in antiquis, sed ab aliis additur. e Item deest dictio, autem, quam habet Cod. Barb.

Qui professionem fecit, licet in claustrum nunquam permanserit, sed in seculo, & suu bonu usus fuerit, ad obseruantiam regularem compellitur.

Idem (Aconen.) Episcopo a.

Sicut nobis fuit b. propositum, quidam clericus, cum sagritudine nimia laboraret, quasi de morte securus, & de recuperanda sanitate desperans habitum canonicorum regularium petiit, & accepit, sed nec ad ecclesiam transiit, nec bonis suis uti cessauit, videntibus & scientibus Episcopo & canonicis ecclesie Nazaren. d. a quibus habitum susceperat regularem: [1 & infra.]

Fraternitati tuae taliter respondem, quod si regularem habitum se postulante suscepit, & ad obseruationem religionis canonicæ sua se professione ligauit: ad resumendum habitum ecclesiasticum est districtio cogendus, cum quod tanto tempore extra canonicam manit e, non in executione eius, sed in maioris transgressionis augmentum merito valeat allegari.

[1 Tu, licet eo tempore quo habitum susceperat in ecclesia Nazaren. prius sollicitudinem exerceas, immemor coram qua facta fuerat, in Aconen. ecclesia eum in canonicum suscepisti. Quia vero quæ super hoc facere debeas per nostras literas postulas edocui.]

CAP. XVIII.

Tanti religiosus zelo sanctioris vite ad religionem transire stricte, perita prius licentia prelati sui, licet non obtenta, etiam si prius monasterium sit privilegium, atque, quod de illo ad aliud etiam artem transire non possit, hoc dicit. Et est casus notabilis, & quodammodo allegatus.

Idem Priori & conventui Dimontensi f.

Icet quibusdam g. Monachis & canonicis, nec non hospitalariis & templariis a sed. Apostolica sit indulgentum, ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locum possit ipsis inuitis arctioris etiam religionis obuentu transire, ut unusquisque secundum * Apostolum in ea uocatione permaneat, in qua dignoscitur esse uocatus. Quia tamen ubi Spiritus Dei est, ibi libertas: & qui Dei Spiritu aguntur, non sunt sub lege, quia lex non est posita h. iusto: ea ratione videtur hoc illis fuisse concessum, ne quis ex temeritate uel levitate in iacturam uel injuriam sui ordinis sub preteculo maioris religionis, ad alium ordinem transuolaret, sicut frequenter a multis constat esse præsumptum: non quidem ut ei transuolandi licentia denegetur, qui eam cum humilitate ac puritate duxerit postulandam, ut non fictè, sed uerè ad frugem melioris vite ualeat transmigrare. Talis ergo postquam a prelato suo transuolandi licentiam postulauerit, ex lege privata (quæ publicæ legi præiudicat) absolutus, libere potest sanctioris uiræ propositum adimplere, non obstantes prerogative indiscreti contradictione prelati: quia privilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate: cum etiam Romanus Pontifex, qui supremam in ecclesia obinet potestatem, Archiepiscopus & Episcopus a cedendi licentiam ex iusta causa petentibus sine difficultate concedat. Quocirca noverint uniuersi, quibus huiusmodi privilegium est concessum, se ad concedendam licentiam transuolandi taliter postulantiibus de iure teneri: quia sicut subditus a prelato cum humilitate & puritate debet transuolandi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere uideatur: sic professio prelati subdito sine difficultate & prauitate qualibet, debet transuolandi li-

centia indulgere, ne uideatur propositum impedire diuinitus inspiratum. Si uerò probabiliter dubitetur, utrum quis uelit ad ordinem arctiorem aut laxiorem ex charitate, an ex temeritate transire, superioris est iudicium requirendum: ne forte Angelus sathanæ in lucis Angelum se transformet. Illa semper regula inuolabiliter obseruata, ut nullus absque licentia Rom. Pont. præsumat occasione quacunque deserere præsulatum: quoniam sicut maius bonum, minori bono præponitur: ita communis utilitas, speciali utilitati præfertur a. Et in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, sollicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod utique designandum unigenitus Dei filius Iesus Christus non de Rachele, secundum carnem natus est, sed de Lia: nec legitur eum in domum suam Maria recepisse, sed Martha. Unde quando potest Episcopus prodesse pariter & præesse non debet cedendi licentiam postulare, aut etiam obtinere. Cum ergo R. Monachus uelut ad fratres Cisterciens. ordinis transmigraverit, non ut ordini uelut aliquatenus derogaretur, sed ut apud eos vitam duceret arctiorem: mandamus, quatenus super eo, quod de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta fecisse dignoscitur, eum nullatenus molestetis: quia charitas est fons proprius, cui non communicat alienus.

CAP. XIX.

Coniuges religionem profitendo ab inuicem diuertere possunt, aliter si se abjurant, & non continent, illicitum est iuramentum.

Idem proposito, & Decano, & Scholastico, Demeren. Colon. diocesis. b.

Veniens c. ad Apostolicam sedem G. mulier suppliciter nobis insinuatione monstravit, quod cum matrimonio cum E. in facie ecclesie contraxisset, & diutius cohabitasset eidem, orta est dissensio inter ipsos: in tantum, ut quod deinceps d. alter non requireret alterum, uterque corporaliter præstitit iuramentum: hanc uir ipse diuortii causam adsignans, quod quandam ipsius mulieris amitam cognouisset antequam eam duceret in uxorem: quod licet adfererent quamplurimi, non fuit super hoc ecclesie facta fides. Cum autem postmodum ad secunda uota conuolasset uterque, secundo uiro uiam uniuersæ carnis ingresso, priore superstitite, dicta mulier se fecit in arcto loco ad poenitentiam agendam includi, postulans ut ei dignemur impendere consilium salutarem. Nos igitur attendentes, quod illud fuit illicitum iuramentum: mandamus, quatenus præfatum uirum monitione præuia e. compellatis, ut ea, quam superduxit, exclusa, præfata mulierem recipiat, audituri postmodum si quid fuerit quaestionis. Si uerò contra matrimonium nihil fuerit ostensum, & uir seculo derelicto maluerit ad regularem vitam migrare, uos ei super hoc licentiam tribuatis, ut & illa possit in suo proposito remanere.

CAP. XX.

Qui ad monasterium conuertitur sumendo habitum novitii, potest intra tempus probationis redire ad seculum, nisi appareat eum vitam uoluisse mutare omnino.

Idem Abbati de Assigien. & Magistro R. & G. Canonicis Traiecten.

Consulti f. sumus frequenter a multis, utrum is, qui monasterium ingressus est, habitum sumendo novitii, si ante professionem emissam intra tempus probationis exire uoluerit, licitè possit absque apostata nota uel

a Aldenen. b Ca. 3. eod. tit. in 3. compil. c Et recuperanda sanitate desperatus. d Nexoren. e Religiosus contra bonum obedientiam non potest prescribere. uid. l. i. C. de seru. fugiti. f Dimontensi. al. de M. l. end. al. Duboclen. al. Dimonten. g Ca. 4. eod. tit. in 1. compil. h 1. Corin. 7. 2. Corin. 3. h impoita. i Vid. B. Thom. 2. 2. q. 15. art. 4.

a Vid. l. actione. 6. labeo. in uers. eo tempore. ff. pro sacro. gl. in l. 1. & ibi Bart. ff. solut. matr. b al. Miren. al. Moren. sed us plurimum in antiq. legitur de Miren. c Ca. 6. eod. tit. in 3. compil. uid. Turicremat. in c. quod deo part. 33. q. 5. & Sor. 4. sen. dist. 27. q. 1. art. 4. d quod ut deinceps cogatur. e premissis. f C. 7. eod. tit. in 3. compil.

noxa a, præsertim cum debita morum correctione, ad seculum remeare. Licet autem super hoc senserint diversi diversa, nos tamen credimus distinguendum, utrum is, qui convertitur, proposuerit absolute vitam mutare, ut sub habitu regulari omnipotenti Deo de cætero famuletur: an conditionaliter experiri observantiam regularem, ut ita demum si [infra annum] sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinam: aut si forte non placuerit, moribus emendatus b ad statum revertatur pristinum. In primo casu debet, ut regulariter vivat, ad laxiorem saltem regulam pertransire. In secundo potest ad seculum, non tamen ut vivat seculariter, remeare. Vtergo, quæ sit ejus intentio plenius agnoscat, propositum suum in principio protestetur.

CAP. XXI.

Qui intra annum probationis non facta professione redit ad seculum, licet potest ad ordines & beneficia promoveri.

Idem.

Postulasti: & infra. c Tertio quaesivisti, utrum illi, qui in annis minoribus constituti novitiorum habitum susceperunt, & intra annum postmodum non facta professione, ad seculum sunt reverti, & Episcopis suis hoc scientibus ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeant in illis ecclesiis ministrare, in quibus sunt ab eisdem Episcopis instituti. Nos frat. tua taliter respond. quod propter hoc non sunt ab ecclesiis ipsis amovendi, sed in eis possunt liberè ministrare.

CAP. XXII.

Qui ultra annum portat habitum monachalem in monasterio, ubi sunt habitus indistincti, censetur professus.

Honorius III. Venet. Episc.

Ex parte tua fuit propositum, quod nonnulli sunt, qui licet pluribus annis gestaverint habitum monachalem, professionem tamen monasticam non fecerunt. Unde cum super eo, quod habent proprium, & alias irregulariter vivunt, à te vel ab aliis arguuntur: non erubescunt dicere, se ad carentiam proprii & continentiam, ac alias regulares observantias non teneri, quum habitum non faciat Monachum, sed professio regularis: [1 & infra.] Ideoque fraternitati tue mandamus, quatenus quolibet tibi lege diocesana subiectos, qui prædicto modo terram duabus viis ingredi non verentur: ut postquam per annum gestaverint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur & servent, ecclesiastica censura compellas.

[*Quare super his Apostolicum remedium postulasti, cum in ordinata prævaricatione hujusmodi non solum eis periculum, sed etiam scandalum inferat membris aliorum.*]

CAP. XXIII.

Intra probationis annum liberè qui redit ad seculum, nisi professionem fecerit tacite vel expresse, vel appareat eum vitam mutare voluisse, hoc primo. Secundo dicit, quod ad hoc ut agnoscantur novitii a professis, debet habitus professorum benedici in locis, ubi habitus non est distinctus.

Gregorius IX.

Statuimus novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam ad priorem statum redire posse liberè intra annum: Nisi evidenter appareat, quod tales absolute voluerint vitam mutare, & in religione perpetuò Domino deservire. Cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum. Nihilominus statuentes ad omnem ambiguitatem

a Vid. Alc. 4. de verb. sign. Corn. Fronto. lib. de diff. ait: noxa parva: noxia culpa. b emendatus. c Ca. 1. eod. tit. in 4. comp. primam quaestionem habes sup. de foro compet. postulasti. secundam infra, de homicid. postulasti. vid. concilium Trident. in isto præcedentis Can. citatum. Pro intellectu hujus Can. vid. B. Tho. 4. Sent. diff. 18. q. 3. art. 3.

penitus amovendam, quod cum in quibusdam locis religiosis novitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum: professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, ut novitiorum habitus à professorum habitu discernatur.

CAP. XXIV.

Religiosi fugitivi annuatim sunt requirendi, & cogendi ut ad monasterium revertantur.

Idem.

Ne religiosi vagandi occasionem habentes, saluis propria detrimentum incurrant, & sanguis eorum de prælatorum manibus requiratur: Statuimus, ut præfidentes capitulis celebrandis secundum statum concilii b generalis, seu patres, Abbates, seu priores fugitivos suos, & ejectos de ordine suo, requirant sollicitè annuatim. Qui si in monasteriis suis recipi possunt secundum ordinem regularem, Abbates seu priores eorum monitione prævia c per censuram ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum, salva ordinis disciplina. Quod si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostra provideant, ut apud eadem monasteria in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri poterit, alioquin in aliis religiosis domibus ejusdem ordinis ad agendam ibi penitentiam, talibus vita necessaria ministrantur. Si vero hujusmodi fugitivos vel ejectos inobedientes invenerint, eos excommunicent, & tandem faciant ad ecclesiarum prælati excommunicatos publice nunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter revertantur.

DE CONVERSIONE CON-
JUGATORUM.

TITVLVS XXXII.

CAP. I.

Si vir de uxoris licentia proficitur, & uxor ipsa sustinet a nec continentiam voverit, nec religionem ingreditur, Episcopus uxori rēdit restituat, b. d. juxta literam.

Alexander III. Vbergen. d. Episcopo.

Praterea e utrum laicus uxoratus, qui præfentibus sacerdotibus & Monachis ignorante Episcopo, & licentia & permissione uxoris, monasterium ingressus, professionem fecit, uxore in seculari habitu remanente, nec transiente ad religionem, aut perpetuam continentiam vovente, ab Episcopo suo possit ad totam revocari uxoris, an illa compellenda sit continentiam observare? Dicimus quod nisi uxor ad religionem transierit, aut perpetuò castitatem servare promiserit, vir potest & debet de monasterio revocari.

CAP. II.

Ante matrimonium consummatum potest alter conjugum, etiam altero invito, ad religionem ingredi: sed remanens in seculo potest ad secunda vota transire.

Idem Ealerniano Archiepiscopo.

Verum post f. consensum legitimum de præfenti, licitum est alteri altero etiam repugnante eligere monasterium: (sicut sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non intervenerit inter eos: & alteri remanenti (si communitus continentiam servare noluerit) licitum est ad secunda vota transire. Quia quum non fuisset una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere.

a Dicitur, habitus, deest hic in pluribus exemplaribus. b Later. sub Innocent. III. c. 22. c præmissa. d al. Vbergen. al. Helten. al. Vercell. e Ca. 1. eod. tit. in 1. compil. & post. Conc. Lateran. sub Alexand. III. par. 3. c. 5. f Ca. 2. eod. tit. in 3. compil. & post. Conc. Later. p. 3. c. 7.

CAP.